

Svensk kontrovers om amalgam fortsetter...

Den svenske regjeringen skal i perioden 2002–2004 bruke i alt 35 millioner kroner på spørsmål om tannfyllingsmaterialer. Det er meget kontroversielt at det skal tildeles hele 15 millioner kroner til Stiftelsen Metallbiologisk Centrum. Denne nyopprettede stiftelsen er forbundet med den kritiserte og nå nedlagte Amalgamheten i Uppsala. Beslutningen om tildelingen er betegnet som en overkjøring av Socialstyrelsen, og at det er en ren politisk beslutning. Det er til og med antydning at aktørene har interessebinder i saken (1). Tildelingen skjedde også mot råd fra institusjonene Vetenskapsrådet og Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU). De andre som skal motta penger fra regjeringen er KDM – Kunskapscenter för dentala material. KDM skal blant annet utarbeide såkalte kunnskapsdokumenter angående materialer og utstyr. Andre forskningsmiljø eller undervisningsinstitusjoner er ikke invitert til å søke om penger.

Denne kontroversen viser hvilken politisk misnøye det er med de etablerte forsknings- og utredningsmiljøene i Sverige,

og hvilken politisk kraft som ligger i saken. Regjeringens instrument i denne sammenhengen er en utredningsgruppe som kalles «Dentalmaterialutredningen – vård och bemötande» (<http://www.dental-material.gov.se>).

«Dentalmaterialutredningen» har engasjert den nå pensjonerte kvikksølvforskeren Maths Berlin for å gjøre en risikoanalyse av kvikksølveksponering fra amalgam (2). Det er snakk om en oppdatering av en tidligere analyse som han har gjort i 1998 i forbindelse med amalgamspørsmålet. Ut fra en litteraturgjennomgang hevder Berlin at det er grunnlag for å anta at en kvikksølveksponering som tilsvarer 10–25 mikrogram per liter i urin er tilstrekkelig for å gi en påvisbar toksisk effekt, mens man tidligere antok at det var nødvendig med 30–50 mikrogram. Dermed viskes de tidligere antatte sikkerhetsmarginene ut, i følge Maths Berlin. Dessuten mener han at det blant annet kan være snakk om en individuell genetisk betinget overfølsomhet, kanskje hos 1 prosent av personene. Han mener at immunologiske reaksjoner er de mest

sannsynlige bivirkningsmekanismene knyttet til kvikksølveksponering. Maths Berlin mener helt klart at amalgam ikke bør brukes som tannfyllingsmateriale – sett fra et toksikologisk synspunkt. På den andre siden anbefaler han ikke å skifte ut eksisterende amalgamfyllinger uten at det foreligger medisinske grunner.

Rapporten understøtter noen av betraktningene som fremkommer i de nye norske retningslinjene for valg av tannrestaureringsmaterialer, og som ikke har vært gjenstand for like stor politisk turbulens som den svenske «amalgamfrågan».

Referanser

1. Regeringspenger til Metallbiologisk Centrum får massiv kritik. *Tandläkartidningen* 2003; 95: 18–21.
2. Berlin M. Kvikksilver i tandfyllingsmateriale – en oppdatert miljømedicinsk risikoanalyse. *Dentalmaterialutredningen – Vård och bemötande*. <http://www.dental-material.gov.se> (avlest 4.5.2003)

Nils Roar Gjerdet

Europeiske odontologistudenter på møte i Beograd

Den første uken i april ble det 31. møtet i *European Dental Student Association (ESDA)* avholdt i Beograd, Serbia og Montenegro – en by sterkt preget av mange år med krig og diktatur. Det første vi møtte var ruinene fra bombingene på 90-tallet, det gjorde ganske sterkt inntrykk, da en har krigsbilder klart i minnet fra Irak-konflikten.

Heldigvis viste det seg at et vanlig hverdagsliv var mulig til tross for unntakstilstanden landet var i etter drapet på statsministeren. Allikevel skjulte ikke de fol-

kene vi tilfeldig kom i prat med at de var preget av landets historie. Selv følte vi oss ikke truet eller utrygge, selv om det var skarpt bevæpnet politi på hvert gatehjørne. Å komme seg til og fra flyet var imidlertid uendelig «kontrollmarsj» med sjekking av billetter, pass, billetter, pass – og pass igjen...

Kongressen ble åpnet av kronprins Alexander den II. av Serbia og Montenegro. Som de freidige vestlandsjenter vi er, tok vi kontakt og var så heldige å få en samtale med ham, noe som selvsagt satte en ekstra spiss på møtet.

EDSAs generalforsamling ble avholdt på det stomatologiske fakultetet. Vi fikk rapporter om student- og fakultetsaktivitet fra deltagerlandene, som denne gang var Irland, Spania, Polen, Holland, Sverige, Slovenia, Kroatia, Tyrkia, Hellas, Serbia og oss fra Norge. Generalforsamlingen besluttet å starte følgende nye prosjekter:

Green Dentistry Project som skal fokusere på informasjon om miljøvennlig behandling av dentalmaterialer.

Dental Students Stress-survey som skal undersøke nivå av stress og takling av stress hos tannlegestudenter. Studien vil ta

for seg fakulteter geografisk godt spredt rundt i Europa, og svarprosenten forventes å være mellom 90 og 100.

Children and Dentistry som vil basere seg på å gi grunnskolebarn et positivt inntrykk av tannlegerollen og -yrket, fremme et «ufarlig» bildet av tannlegen og jobbe preventivt mot tannlegeskrekke.

Summer University vil sannsynligvis bli avholdt for første gang sommeren 2004 i forbindelse med ADEEs (Assosiation for Dental Education in Europe) årlige møte, denne gang i Cardiff, Wales. Programmet og strukturen vil være et konkret produkt av samarbeid mellom ADEE og EDSA hvor

både studenter og lærere vil delta. Det vil være forelesninger og arbeids- og diskusjonsgrupper på de fleste nivåer basert på både tidsaktuelle tema og mer tradisjonelle områder.

Neste generalforsamling i EDSA vil avholdes i Santiago de Compostela i Nord-Spania den 3. uken i september 2003. Til dette møtet vil EDSAs utvekslingsprogram være ferdig utarbeidet, det vil hete EDSA Visiting Programme – EVP – og vil være et tilbud for studenter, uansett nivå, som vil oppleve sitt fagstudium i et annet europeisk land. Oppholdet kan vare i en periode på mellom 1 og ca. 8 uker, alt etter hva

som passer gjeste- og vertsland. Web-siden vil også til denne tid få en mer aktiv status i det søking til EVP vil gå via www.edsa-globaldent.com. Rapporter fra besøk og opphold vil også bli lagt ut på nettet til informasjon for alle interesserte.

Det skjer altså mye når det gjelder studentsamarbeidet i Europa, og vi takker både Det odontologiske fakultetet i Oslo og ikke minst Den norske tannlegeforening som med sin støtte har gjort det mulig for oss å delta i dette arbeidet.

Marita Gjengstø
Kristin Helene Randulff Nielsen

MINNEORD

Knut Laake

Professor Knut Laake døde brått og uventet den 6.mai 2003. Han skulle ha blitt 60 år i november. Knut Laake var bestyrer for universitetsheten ved Geriatrik avdeling, Ullevål universitetssykehus, og ble Norges første professor i geriatri i 1987.

Knut Laake skapte en sterk og forskningsbasert enhet på Ullevål Universitetssykehus, men skaffet seg også en sterk posisjon innen geriatrien nasjonalt og internasjonalt.

Allerede for mange år siden ble den første kontakten mellom Knut Laake og den gerodontologiske virksomheten ved Det odontologiske fakultet opprettet. Knut Laake hadde et vidt syn på medisinen og

ville gjerne sette mennesket og den eldre i et større perspektiv. Som et ledd i dette mente han at også sykdommer i munnhulen påvirket negativt både helsen og livskvaliteten hos de eldre.

Knut Laake bidro også aktivt innen odontologisk utdanning. Han deltok i utformingen av kompendier og klinikk i medisinsk propedeutikk for tannlegestudenter, han holdt forelesninger innen gerodontologisk undervisning og han deltok i etterutdanning av tannleger i hele landet, ikke minst innenfor rammen av TSE.

Knut Laake var en flink pedagog. Til tross for at han behersket IT-teknologien bedre enn de fleste, fengslet han sitt auditorium ved hjelp av sin kunnskap, penn og overheadark.

Knut Laake var både en dyktig kliniker og en fremgangsrik forsker, en ener innen geriatrien, som satte etikk og forskningskvalitet i høysetet. Han var den ideelle

professor som fikk teori og praksis til å henge sammen. Han rekrutterte og veiledet 13 stipendiater frem til doktorgradsprøven, og hadde åtte til under veiledning da han døde.

I løpet av de siste årene ble samarbeidet mellom geriatrik og gerodontologisk forskning utvidet, og vi skulle påbegynne nye omfattende og spennende samarbeidsprosjekt da Knut Laake så alt for tidlig ble revet bort.

For oss som hadde æren av å jobbe nært med Knut Laake over flere år, er hans bortgang et stort tap, men aller størst er tapet for familien hans, som har mistet sin aller beste venn.

Birgitte Moesgaard Henriksen
Ullevål Universitetssykehus, Oslo.
Tony Axéll
Det odontologiske fakultet, Oslo.